Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз (201) 451-2200

РІК XCI. Ч. 100. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го ТРАВНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 26, 1984 No. 100. VOL. XCI.

Підтримують заходи створення комісії голоду

Під час передання резолюцій (зліва): член Міської ради Р. Райс, повітовий радний Дж. Ґреко, радна П. Бітті, Д. Марчишин і І. Ольшанівський.

Нюарк, Н. Дж. — У середу, 2-го травня ц.р., в залі нарад Міської ради Нюарку відбулося церемоніяльне вручення резолюцій Міської ради і Ради повіту Ессекс, в яких висловлюється підтримку і конечність створення Конгресової комісії голоду в Україні в 1932-33 роках і в яких нап'ятновується великий злочин, організований Москвою проти українського народу. В резолюціях висловлено конечність вивчати злочини і спосіб дії уряду Совєтського Союзу американською громадськістю, щоб реально ставитися до закордонної політики і мати уяву потенціяльної загрози.

Під час церемоніяльного вручення резолюцій було понад 30 членів української громади зі стейту Ню Джерзі, які своєю присутністю засвідчили вагомість події і дали підтримку міському і повітовому урядові.

Данило Марчишин, референт зовнішніх зв'язків організації Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ), яка є промотором кампанії створення Конгресової комісії голоду, виголосив промову, в якій з'ясував конечність Комісії і порівняв трагедію 1932-33 років в Україні до вірменської і жидівської.

Представником Українського Народного Союзу на церемонії був Андрій Кейбіла, головний радний УНС.

Графічно оформлені тексти резолюцій були вручені Ігореві Ольшанівському і Данилові Марчишинові з АОЛПУ міськими і повітовими радними Роналдом Райсом, Перл Бітті і Джеромом Ґреком. Цей момент був увіковічнений на знімці і в статті в числі найбільшого щоденника Ню Джерзі „Стар Леджер" з 6-го травня.

Подібні резолюції були також внесені стейтовою асамблеєю і стейтовим сенатом Ню Джерзі на старання стейтового сенатора Джана Кофілда і ассемблімена Джеймса Зангарі. Кульмінацією резолюцій і акцій підтримки конґресової комісії голоду в Ню Джерзі є лист губернатора Томаса Кейна, в якім він також висловив свою підтримку.

Тексти резолюцій внесені на всіх щаблях законодавчих урядів стейту Ню Джерзі були вислані зі супровідними листами до міських, повітових, стейтових і федеральних урядів і урядових чинників. Успіх цієї акції — це завершення старання і зусиль організації Американці в Обороні Людських Прав в Україні, яка від минулого року пильно працює над створенням Конгресової комісії голоду в Україні в 1932-33 роках.

Реставруватимуть Елліс Айленд

Ню Йорк. — Нарешті довго очікуваний плян віднови важливої історичної частини Елліс Айленду, через який перейшли сотні тисяч імігрантів, буде здійснюватися незабаром, — заявили офіційні речники міського уряду, які вже раніше обіцяли численним представникам етнічних груп, що місто постарається перевести реставраційні праці на цілому острові і усунути так зване „модерне малярство" (граффіті) та перетворити острів на історичний пам'ятник — свого роду місце для туристів.

Не зважаючи на це, що 27-акровий Елліс Айленд був відкритий для туризму від 1976 року, тільки приблизно 70,000 осіб відвідували його під час цілого сезону. Все, що вони там бачили це занедбані будівлі, засмічені алеї, поламані дерева, знищені травники тощо, — заявив кореспондентам керівник корпорації Крайслера Лі А. Аякока, який очолює цей 230-мільйоновий проєкт реставрації Елліс Айленду і Статуї Свободи.

„Статуя Свободи це для багатьох нових американців символ нового життя, а так звана „велика галя" на острові служила для багатьох тисяч осіб місцем надії на краще життя", — заявив представник архітектурної компанії Джан Л. Белл, яка займається тепер реставраційними роботами на острові.

До 230-мільйонового фонду досі вплинуло з приватних джерел 75 мільйонів долярів і пожертви продовжують напливати для цієї цілі. Реставраційні праці на острові підтримують також засоби масової інформації, наголошуючи позитиви цього проєкту, з якого, як пише газета „Дейлі Нюз", користуватимуть всі, американські громадяни і приїжджі із закордону гості.

Рочестер відзначить 100-ліття Жіночого Руху

Рочестер, Н. Й. — Жіночі Організації Рочестеру об'єднані при СФУЖО приготовляються до відзначення 100-ліття Українського Жіночого Руху.

В тій цілі створено тут Комітет, який очолила Марія Крамарчук, членка 47-го Відділу СУА і організаційна референтка Головної управи СУА.

Намічено опрацювання програми святкувань та розподілено по комісіях функції для підготування концерту, який відбудеться тут в залі української православної церкви св. Покрови в неділю, 21-го жовтня ц.р.

Відбудеться концерт камерної музики в Дітройті

Дітройт (В. Баран). — По відомому і вдалому концерті української музики в Ню Йорку, Дітройт буде мати рідкісну нагоду почути концерт української камерної музики у виконанні трьох професійних і відомих американських музик при співучасті Христини Липецької, мецосопрано, і Яреми Цісарука, баритона.

Концерт відбудеться в неділю, 10-го червня, о год. 6-ій в школі Парсел у Ґрос Поінті. Чистий дохід призначений на українські школи.

В склад тріо входять: Марсі Шанто, віольончеля, Браєн Швайкарт, клярнет, та Бернард Кац, фортепіян. Всі вони члени симфонічних оркестр, відомі також із сольових виступів та награних платівок. Репертурар підібрав д-р Богдан Кушнір. Бернард Кац, як відомий композитор, заранжував деякі композиції некамерного жанру на потреби камерного ансамблю. З великою майстерністю заранжував він відомі та нові композиції української музики на інструменти тріо, у висліді чого ці композиції з'являються перед слухачами у свіжих тональних зіставленнях. Хто почує в їх виконанні відому молитву із „Запорожця", відчує її як новий твір, що зумів полонити не-українців.

Щоб подати до відома українській громаді Дітройту про заплянований концерт, це тріо, разом з українськими співаками, мали короткий виступ в Українському Культурному Центрі. Присутні прийняли цей виступ ентузіястично. Також Х. Липецька чарувала виконанням двох пісень, а Я. Цісарук виявив себе як повноцінний співак із вродженою музикальністю та викінченою культурою голосу.

Вийшла книжка М. Бажанського про Снятинщину

Дітройт. — Із серії Бібліотеки Видавництва „Снятин", випуск ч. 8, опубліковано 524-сторінковий біографічний словник в опрацюванні Михайла Бажанського п.з. „Вічно житимуть..." із підтитулом — постаті від зарання історії, аж до найновіших часів.

У цьому біографічному словнику, в якому поміщено 31 світлину, надруковано вступне слово „На шляху до вічности" і Післяслово від автора, звідомлення касира Зенона Ґоіва, та перелік меценатів цієї публікації. На зміст словника складаються короткі біографічні замітки, які вказують на життєпис і діяльність українців Снятинщини — осіб із різним соціяльним нашаруванням і різним суспільним стажем, труд яких та ідеї сходилися в одно — в працю для українського народу.

Книжку цю можна отримати, звернувшись на адресу: Sniatyn, M. Bazhansky, 17800 Hull, Detroit, Mich. 48203.

ЗСА офіційно інтервеніюють у справі А. Сахарова

Вашінґтон. — Заступник секретаря Департаменту торгівлі Кларенс Бравн закликав лідерів Совєтського Союзу зберегти життя академіка Андрея Сахарова і його дружини Єлени Боннер й дати дозвіл для Боннер на поїздку за кордон з правом повороту після лікування серця й очей.

Бравн, колишній конгресмен з Огайо, використав для свого звернення зустріч з амбасадором СССР Анатолієм Добриніним і просив його передати апель совєтським керівникам в Москві. В політичних колах навіть не сумніваються, що Бравн не діяв на свою руку, а за дозволом і рекомендацією президента Роналда Реґена і його найближчих співробітників. Зрештою Президент, виступаючи на пресовій конференції в середу, 22-го травня ц.р., сам висловлював надію, що керівники СССР остаточно полагодять позитивно проблему Сахарових і дозволять Боннер на виїзд за кордон.

Нагода для зустрічі Бравна з А. Добриніним трапилася під час засідання представників торговельних рад ЗСА і СССР в Ню Йорку з участю совєтського амбасадора, який, однак, виступаючи пізніше, вважав за відповідне не реаґувати на виклик Бравна і тому не зайняв становища до проблеми Сахарових.

Крім справи А. Сахарова, Бравн підніс під час розмови ще дві інші важливі справи, які можуть мати вплив на американсько-совєтські відносини, а саме, справу совєтської відмови продовжувати переговори в Женеві про редукцію міжконтинентальних нуклеарних ракет і відмову від участи в літніх Олімпійських Ігрищах в Лос Анджелесі, які на думку Бравна, поглиблюють тільки совєтську „самоізоляцію". Але й в цій справі. Добринін застосував тактику мовчанки і тільки привітно заявив, що сьогоднішній форум не надається для обговорення порушених представником ЗСА проблем.

Вміжчасі стало відомо, що Американська Академія Наук переслала на руки генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Константина Черненка телеграму з проханням полагодити справу Сахарових. Подібні листи чи телеграми вислали Академії Наук Великобританії, Франції, Західньої Німеччини й інших країн. Френк Пресс, президент Академії Наук ЗСА, говорить у телеграмі, копію якої також переслано на руки президента Академії Наук СССР А. П. Александрова, що не полагоджена справа Сахарових може мати далекойдучі неґативні наслідки у дальшій співпраці на науковому відтинку.

ІРАНСЬКО—ІРАКСЬКА ВІЙНА РОЗПАЛЮЄТЬСЯ

АМЕРИКА ПРОДАСТЬ РАКЕТИ САВДІЙСЬКІЙ АРАБІЇ

Вашінґтон. — Речники Уряду ЗСА подали до відома Конгресові, що деякі аналітики з розвідки передбачають, що Іран поширить свою війну з Іраком також на Савдійську Арабію, бо є сильні побоювання, що савдійські нафтові поля можуть зазнати атаки з боку Ірану, а іранські пілоти-самогубці в малих літаках можуть розпочати дії проти будь-чиїх нафтоналивних кораблів в Ґормузькій протоці. Досі такі транспортові кораблі нафти Іран атакував ракетами та бомбами.

Ці відомості вплинули на рішення президента Роналда Реґена продати негайно Савдійській Арабії протилетунську легку зброю, малі ракети типу „Стінґер", що їх можна переносити одній людині, як і вистрілювати на літаки-бомбовики, які летять відносно низько над землею. Засяг вогневої дії „Стінґера" приблизно 3,1 милі.

Уже в середу, 24-го травня, з кіл Адміністрації оголошено, що Президент висилає 200 штук такої зброї відразу, а тисячу „Стінґерів" пізніше, користуючись своїм особливим президентським правом в час небезпеки, а не йдучи так званою „нормальною дорогою" — 30-денного перегляду такої акції Конгресом. Всі ці справи з продажем „Стінґерів" включно, правдоподібно обговорювалися у вівторок, 23-го травня, на закритому побаченні поміж державним секретарем Джорджом Шулцом і демократичним провідником більшости в Палаті Репрезентантів Томасом О'Ніллом.

Тим часом в обширі Перської затоки посилилися атаки на міжнародні транспорти арабської нафти. Після шестиденного відносного спокою, в четвер, 24-го травня, Ірак оголосив, що пошкодив два нафтоналивні кораблі коло іранського острова Харґ, що є іранським головним нафтовим портом. А в п'ятницю вранці стало відомо, що поцілено іракськими стрільнами ще чотири „морські об'єкти" також у цій зоні війни. Натомість Іран, якому вже давніше пощастило цілком замкнути для вивозу нафти іракські порти, почав здійснювати відплатні акції проти Іраку, але на міжнародних водах, зокрема атакуючи савдійські, кувайтські і останньо, лівійські нафтоналивні кораблі біля побережжя Савдійської Арабії. У відповідь, вперше в четвер, 24-го травня, савдійські літаки-винищувачі стали обороняти свої кораблі — два американського виробу літаки типу Ф-15 відігнали трьох іранських літаків зі своєї морської смуги, але савдійці повернулися назад на базу, не продовжуючи погоні за іранськими літаками-бомбовиками типу Ф-4, коли ці останні досягли міжнародного повітряного простору. Савдійська Арабія поступила так, щоб не поширювати війни більше, ніж вона вже ведеться.

Всі ці справи обговорюватимуться на надзвичайній сесії Ради Безпеки Об'єднаних Націй, що відкрилася в п'ятницю, 25-го травня. Але прогнози на майбутнє погані: „Поширення війни наступить після 1-го червня", — сказав О'Нілл після наради з державним секретарем.

В АМЕРИЦІ

Д-Р ЕВЕРЕТТ КУП, ГОЛОВНИЙ лікар ЗСА, говорить у своєму звідомленні, щойно опублікованому федеральними чинниками під заголовком „Здоров'я і консеквенція куріння", що вже раніше встановлено лікарями-спеціялістами й дослідниками шкідливість куріння цигарет для таких органів тіла, як серце, легені, горло та інші, але ніхто ще не зробив серйозних заходів, щоб зупинити зростаючої хвилі курців, зокрема серед молоді. Приблизно 10 мільйонів американців страждають на хронічну астму і емфіземy, а спричинником цієї хвороби є у 80-90 відсотках тютюн. Щорічно вмирає від цієї хвороби в ЗСА біля 62,000 осіб. Д-р Куп переконаний, що куріння впливає також на дітей, особливо як старші члени родин курять цигарети в помешканні.

НЕЙТАН КІНОНЕС НАПЕВНО буде затверджений на становищі канцлера шкільництва після того, як сім членів Ради шкільництва вже заявили, що вони будуть голосувати за ним. Досі Н. Кінонес виконував функцію канцлера, особливо після того, як проти фактичного канцлера Ентоні Альвардо розпочалось слідство за його приватні фінансові надужиття. Платня канцлера шкільництва виносить 95,000 долярів в річному відношенні.

КОЛИШНІЙ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ, а тепер претендент на президента від Демократичної партії Волтер Мондейл заявив в Чикаґо, що президент Роналд Реґен „бачить світ через рожеві окуляри" і що політика теперішньої Адміністрації є „дуже небезпечною для цілого світу". Мондейл оспорював заяву Президента на пресовій конференції, що світ тепер більш безпечний і, що СССР за останніх три роки не відважився атакувати ані однієї країни. Усі три кандидати на президента — В. Мондейл, сенатор Ґері Гарт і проповідник Джессі Джексон — „стараються" догодити демократичним виборцям критикою політики Уряду і цотягнень самого Р. Реґена напередодні великих і остаточних передвиборів 5-го червня, щоб забезпечити собі якнайбільше голосів.

У ПЕРЕВЕДЕНОМУ ОПИТІ інститутом Гарріса говориться, що у багатьох відношеннях популярність Роналда Реґена значно понизилася в очах американських громадян. На першому місці стоїть справа неуспішної акції ЗСА в Ливані і висилки туди американського мирного корпусу. 68 відсотків запитаних відповіли, що це була найбільша помилка Адміністрації; 66 відсотків засуджують Р. Реґена за його неуспішні переговори з СССР у справі редукції міжконтинентальної нуклеарної зброї. Велика частина громадян не задоволені високими видатками Уряду на дозброювання Америки, нездібністю збалянсувати дефіцит в урядовому бюджеті, небезпечною політикою в Центальній Америці, занедбанням внутрішньоамериканських справ, номінацією Едвина Міса на становище генерального прокуратора тощо. Натомість аж 61 відсоток схвалюють висилку американського війська на Ґренаду, 64 відсотки позитивно висловлюються про економічну політику Уряду, 46 відсотків переконані, що Р. Реґен привернув престиж Америки у світі і 57 відсотків дають Президентові признання за зниження інфляції і безробіття.

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ПАРТІЇ, а зглядно Крайовий виборчий комітет за перевибір Реґена-Буша на президента і віцепрезидента, започаткували передвиборчу кампанію на ширшу скалю. Дочка президента Роналда Реґена Морін і кілька відомих політичних діячів, а навіть спортовців, відбули довшу туру в зачартерованому автобусі по кількох місцевостях Пенсильванії і Ню Джерзі і закінчили великим політичним мітинґом у Брукліні, Н. Й. Кампанія проходила під гаслом: „Америка вчора, сьогодні і завтра". Головним прицілом поїздки людей з табору Реґен-Буш були три демократичні кандидати, які у своїх стараннях отримати номінацію своєї партії на президента, перетягають дуже часто струну і шкодять навіть інтересам З'єднаних Стейтів Америки, — заявили речники табору Р. Реґена.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ здоров'я і громадської обслуги Марґарет Геклер заявила, що від 15-го червня ц.р., пенсіонери і нездібні до праці особи, які отримують тимчасову пенсію, будуть мати нагоду користати з додаткового федерального забезпечення, а приблизно від жовтня ц.р., увійде в силу поліпшена система програми Медікер. Додаткове забезпечення було подумане для осіб, які мають більші шпитальні витрати, що їх не може покривати Медікер. Очевидно, підписатись на додаткове забезпечення можна буде добровільно і федеральний Уряд стягатиме з пенсійного чека на покриття вкладок до здоровельної опікунчої організації.

ПЕРША ЛЕЙДІ НЕНСІ РЕҐЕН була героєм дня у Ню Йору у вівторок, 22-го травня ц.р., отирмавши тут в готелі Валдорф нагороду від Клюбу опіки дівчат в цьому місті. Клюб уділяє, в багатьох випадках безплатно, поради для багатьох тисяч дівчат від 6-го до 21-го року життя. Поради охоплюють також їхні родини, які на думку керівників клюбу, повинні бути поінформовані з якими проблемами зустрічаються їхні діти. Н. Реґен, як відомо, вже віддавна включилася в кампанію інформації про шкідливість наркотиків для молоді і для цієї кампанії вона приєднала вже чимало впливових осіб з політичного, громадського і мистецького світу. Першу Лейді щиро вітали учасники цієї церемонії.

Д-р Б. Цимбалістий доповідав в Трентоні

Трентон, Н. Дж. (юко). — Тут у п'ятницю, увечері, 18-го травня ц.р., в приміщеннях Українського Народного Дому відбулася зустріч громадянства з головою Управи Українського Музею в Ню Йорку, д-ром Богданом Цимбалістим.

У 45-хвилинній доповіді, переплітаній афоризмами, цитатами і статистичними даними, гість з не абиякою ерудицією слова і переконливою аргументацією подав біля 50-особовій авдиторії загальний огляд про значення й діяльність Українського Музею в Ню Йорку та зокрема його постійних і пересувних виставок на терені ЗСА й Канади. Одна з таких виставок відбувається саме тепер в Трентоні в приміщеннях американського Стейтового Музею. Про цю виставку „Свобода" подавала вже вичерпні нотатки, а й американська преса й середники публічної інформації цим разом не полишилися позаду. Виставка, як відомо, була відкрита в п'ятницю, 27-го квітня і триватиме до неділі 17-го червня ц.р. Її можна оглянути кожного дня від год. 9-ої вранці до 4:45 по полудні, за вийнятком понеділків, та в неділі від год. 1-ої до 5-ої по полудні.

У діловій дискусії, що розгорнулася після доповіді і в якій приймали участь Богданна Осадца, мґр Дарія Самотулка, Ольга Фараонів, д-р Омелян Грималяк, д-р Богдан Корчмарик і мґр Іван Р. Костюк, порушено низку питань довкола діяльности Українського Музею, його співпраці з іншими українськими й американськими музеями (в Савт Бавнд Бруку, Стемфорді, Клівленді, Дітройті та інших музейних збірок), матеріяльних ресурсів на придбання нового приміщення для УМ в Ню Йорку тощо.

Зустріч (і смачну перекуску) зорганізували членки 11-го й 19-го Відділів СУА під проводом Б. Осадци, що в заступстві недужої голови 11-го Відділу Ярослави Лабки, відкриваючи зустріч, привітала доповідача теплими словами й проводила програмою вечора.

Віра Річ відвідала УНС і „Свободу"

Джерзі Ситі, Н.Дж. (В.Д.) — В понеділок, 21-го травня ц.р., відома англійська поетеса Віра Річ відвідала Головну Канцелярію Українського Народного Союзу і редакцію „Свободи". В. Річ була захоплена будинком УНС як теж подивляла редакційну бібліотеку і архіви „Свободи".

В. Річ співпрацює з відомим американським науковим журналом „Нейчур" (Природа) та подорожує часто по різних країнах світу.

Вона є теж англійським спеціялістом української літератури і переклала поезії Тараса Шевченка, твори Лесі Українки, як теж твори Івана Франка на англійську мову. Крім української літератури, вона теж цікавиться білоруською, польською, російською і болгарською літературами.

Вона працює тепер над вступною статтею до англійського перекладу „Боярині" Лесі Українки та приготовляє есей на тему „Жиди у творах Івана Франка". Вона також студією українську підсовєтську літературу.

В. Річ є зацікавлена в загальному розвитку літератури й науки в СССР, як теж в сателітних країнах. Крім СССР, вона побувала в таких країнах як Польща, Чехо-Словаччина, Румунія, а тепер вибирається до Мадярщини.

В суботу, 19-го травня ц.р., В. Річ була на Українському Фестивалі св. Юра в Ню Йорку, де її представила численній публіці Марія Душник, тостмайстер цього фестивалю, і на якому В. Річ промовила коротко, бажаючи українській громаді дальших успіхів в її національно-культурній діяльності.

45-ЛІТТЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Ню Йорк. — Заходами Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій і Карпатського Союзу тут в неділю, 3-го червня ц.р., о год. 2:30 по полудні у великій залі Дому ОУВФ, при 136 Друга авеню, відбудеться Святочна академія для відзначення 45-річчя Карпатської України. У програмі: д-р Вікентій Шандор, колишній представник уряду Карпатської України в Празі — святочне слово, Ігор Даріян Кравців, баритон — сольоспів, Світляна Вожаківська-Тонкошкур, сопрано — сольоспів, Стефанія Назаркевич-Юзенів — рецитація. Вступ 5 долярів від особи.

СВЯТО ПАМ'ЯТІ

З приводу свята „Дня Пам'яті", яке припадає на понеділок, 28-го травня, „Свобода" в цьому дні не появиться, а бюра Головної Канцелярії УНС і Видавництва „Свобода" будуть закриті цього дня. Чергове число ґазети буде друкуватися у вівторок, 29-го травня з датою 30-го травня.

У СВІТІ

РІХАРД ФОН ВАЙЦЗАХЕР, колишній старшина німецької армії, який був замішаний в заговорі проти Гітлера, був вибраний президентом Федеральної Німецької Республіки одержавши велику кількість голосів в боннському парляменті. Він є членом християнсько-демократичної партії теперішнього канцлера Гельмута Коля. Він перебере урядування 1-го липня після уступлення теперішнього президента Карля Карстенса. Фон Вайцзахер, як сотник в німецькій армії, був співучасником в заговорі старшин проти Гітлера 20-го липня 1944 року, одначе його не викрито, хоч 19 інших його товаришів-старшин покарано карою смерти.

З БЕЙРУТУ ІНФОРМУЮТЬ, що новий уряд мусулманів і християн під прем'єрством Рашіда Карамі проголосив остаточний плян про замирення між воюючими групами в Ливані та запропонував Ізраїлеві ґарантії безпеки в заміну за евакуацію ізраїльських збройних сил. Як відомо, ізраїльські військові сили перебувають в Ливані ще від червня 1982 року, коли ці збройні сили нищили палестинських терористів. Вміжчасі ливанський уряд протестує проти арештів і тероризування ливанських громадян ізраїльськими збройними силами.

ВИСТУПАЮЧИ НА ПРЕСОВІЙ конференції в Римі Татьяна Янкелевіч, пасербиця д-ра Андрея Сахарова, заявила, що вона є стурбована за долю цього визначного дисидента та її вітчима. Вона сказала, що цей факт, що совєтський уряд не допускає нікого до д-ра Сахарова може означати, що він вже не живе. Т. Янкелевіч також мала довшу авдієнцію з Папою, який висловив співчуття за „символічне страждання" її родичів. Вона також додала, що тактика совєтського уряду є досить підозрілою.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Реґен виключає війну

Всупереч загальному переконанню, що президент Роналд Реґен присвятить свою — 24-ту з черги за свого урядування — пресову конференцію у вівторок, 22-го травня ц. р. алярмуючим вісткам з Перської затоки, — він виголосив вступну заяву про відвідини тепер у Вашінґтоні новообраного президента Ель Сальвадору. У цій своїй заяві звернувся з закликом до Конґресу, щоб той пішов назустріч сальвадорському президентові Хозе Наполеонові Дюарте і призначив потрібні суми на економічну й військову допомогу цій країні. Реґен підкреслив знову, що запровадження в Центральній Америці миру на базі тамошньої демократизації режимів — це запорука безпеки не тільки для Америки, але й цілого світу, бо виключить зудар двох суперпотуг з приводу експансії комунізму на американський континент.

Зрештою, Роналд Реґен виявив на цій пресовій конференції прикметний йому оптимізм. Він з притаманною йому легкістю і гумором, відповів на запит журналіста, стурбованого появою совєтських підводних човнів біля берегів Америки. Якби від тих підводних човнів грозила небезпека Америці, то він, Реґен (сказав) „не спав би спокійно у Білому Домі". Оптимізм Президента стосувався однаково господарської ситуації в Америці, як і міжнародних подій. На кілька запитів журналістів щодо можливости занґажувати Америку у війну з приводу війни між Іраком і Іраном і загрози для вільної мореплавби по широких водах — Реґен підкреслив, що Америка імпортує тільки три відсотки арабської нафти і тому імпорт нафти з обширу Перської затоки — це життьова проблема Франції, Німеччини, Італії і Японії. Америка стоїть з тими союзницькими країнами у постійному контакті щодо спільної та однакової політики супроти Ірану, який погрожує безпеці нафтоналивних кораблів. Але — кількакратно підкреслював Реґен — ніхто зі зацікавлених у цій справі арабських країн не просив Америки, щоб вона давала охорону середньосхідним арабським експортерам нафти. Сама Америка проголосила була готовість дати тільки летунську охорону кораблям експортерів нафти, а ніколи не було і немає у плянах вислати туди американське військо.

Представники демократично-ліберальної преси, як звичайно, атакували Реґена за погіршення відносин з Совєтським Союзом і відсутність американсько-совєтських переговорів про припинення перегонів у зброєнні. Реґен признав, що кремлівські володарі „нещасливі" бо за останніх три і півроку зросла американська збройна сила і експансія совєтського імперіялізму ніде не мала успіху. Але Реґен, — як це він заявляв вже раніше, — підкреслив, що безпека Америки тепер куди більша і певніша, як була тому кілька років і що смішно закидати його політиці зріст воєнної загрози, коли він радий би дійти до порозуміння з СССР щодо повної ліквідації і заборони атомової зброї.

Запитаний про можливості зрівноваження бюджету Реґен повторив свій давній принциповий підхід: не новим обтяженням громадян можна зрівноважити бюджет і зменшити державне заборгування, а зростом крайової продукції. Користуючись прикметною Реґенові знаменитою пам'яттю, Реґен наводив статистичні дані на доказ, що економіка Америки знаходиться на шляху до щораз кращого розвитку і що нема ніяких показників, щоб настала нова рецесія. Він переконаний, що банки обнижать відсоткову стопу літом-осінню цього року. Незначне підвищення цієї стопи, яке сталося в останніх тижнях, прийшло саме з остраху, щоб не нахлинула нова хвиля інфляції. Реґен дав виразно пізнати, що він не погоджується з такою поставою американських банків.

Ця остання пресова конференція президента Реґена була знову доказом, як-то на протязі 35-ти хвилин можна вислухати важливу заяву голови великодержави та перевести дискусію запитами і відповідями над найважливішими проблемами внутрішньої і зовнішньої політики. На превеликий жаль, українці все ще не навчилися тієї мудрости від західніх державних мужів і не позбулися того гріха, яким є балакунство. Кожна пресова конференція американського Президента приковує до себе увагу всього міжнародного світу. Пресова конференція з минулого вівтірка повинна притишити алярмові вістки про воєнну загрозу і повинна переконати лівих лібералів, що коли кремлівські володарі лаються проти політики американського Президента, то це саме доказ, що ця політика правильна.

Володимир Душник

СУМЕРК КОМУНІСТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ

Десять або більш років тому еврокомунізм серед Комуністичних партій у Західній Европі був своєрідною „хвилею майбутнього". Відділений від московського центру, але ще й далі інспірований марксистською ідеологією, цей рух захоплював сотні тисяч молодих людей, які, зневірившись у сучасні економічно-політичні ідеології, сподівалися знайти кращу майбутність в еврокомунізмові.

Але згідно інтерпретації проф. Герберта І. Лондона з Нюйоркського університету, комуністичні, цебто еврокомуністичні партії у Західній Европі, сьогодні, є в цілковитому ідеологічному розкладі.

Ці партії, вправді, ще існують, але як і соціялістичні партії — під ідеологічним аспектом — вони є у тотальному занепаді. У Франції, наприклад, яка в минулому зуміла здобути 27 відсотків голосів у виборах країни, в останніх виборах їй припало тільки 15 відсотків. Це вказує на те, що комунізм вже не є тією магічною, притягаючою силою у Західній Европі, як це було в повоєнних роках.

Найкращим доказом сумерку соціялізму і комунізму може посвідчити політика французького президента Франсуа Міттерана, політична лінія якого є клясичним прикладом відвороту від соціялізму до капіталізму. Недавно він сказав: „Чи ми можемо продовжувати фінансувати нашу занепадаючу індустрію? Чи Франція здобудеться на те, щоб стати обличчям до конкуренції, забезпечуючи свою незалежність і добробут, чи вона буде жертвою власного упадку...".

Такі настрої сьогодні є замітні серед лівих, соціялістичних і комуністичних партій у різних країнах, де існує еврокомунізм — в Еспанії, Портуґалії і Італії. Там замість удержавнювати приватну промисловість є тенденція віддавати публічні інституції під приватну адміністрацію. Европейці починають приходити до переконання, що сучасна економічна дійсність підказує, що без існування вільного ринку не можна буде зміцнити економічного росту. Саме тому европейці мусять піднаходити нові ідеї, нові концепції в напрямі формування здорового заряду, вільного капіталу і ефективних робітничих сил для конкуренції з Америкою і Японією. У цій ділянці европейці вже починають працювати.

Еврокомунізм — у відступі, бо його економічні ідеї виявилися нежиттєвими і схильними спричинювати економічне банкрутство. Після кількох десятиріч соціялістичного господарства, европейські уряди приходять до переконання, що якщо вони не переведуть економічних реформ у напрямі економічної свободи, — економія зростатиме дуже повільно.

Властиво, на практиці, — еврокомунізм є уже проблемою минулого. Діялектика, яка передбачала кращу економічну майбутність, очевидно зовсім зігнорувала центральні засади економіки.

Найкращим виявом краху еврокомунізму — це згаданий відворот Міттерана, якого вибрано президентом Франції в коаліції з комуністами, і який тепер, нагло відрікся марксистських економічних ідей, які показалися нездійсненими в практиці.

Беручи загально, економічна тенденція в Европі є проти визиску середніх верств населення та допровадження їх до економічної руїни. Стало ясним, що комунізм може робити поступ тільки тоді, коли в даній країні прийде до знищення середніх кляс, кляс, що їх комуністи називають „дрібноміщанством" або прямо „буржуазією".

Під наглядом лівих урядів т. зв. „економічне" зрівняння зменшує охоту до праці. Дещо багатше населення тратить заінтересування більше продукувати, знаючи, що урядові податки заберуть значну частину їхнього доходу. Бідніші члени суспільства також не мають бажання прикласти більше зусиль до праці, знаючи, що уряд і так доплачуватиме до їхніх життєвих потреб.

Одним словом, ця система доводить до того, що „багатші верстви суспільства стають біднішими, а бідні верстви залишаються надалі бідними".

Степан Женецький

ЗАХІД РОЗБУДОВУЄ КОМУНІСТИЧНУ ІМПЕРІЮ

Російський комуністичний пророк Ленін в одному зі своїх творів мав написати, що капіталісти, щоб зробити „бизнес" зі Совєтським Союзом, „продадуть нам навіть мотузи, на яких ми їх повісимо"... Що Ленін вірно схарактеризував Захід з його настановою „робити бизнес навіть з людоїдами", отже й з комуністами — про це переконуємося на кожному кроці.

Недавно повідомила світова преса, що група західньоевропейських банків, не зважаючи на сумний досвід з т. зв. „хворими позиками", значить тяжкими до сплачування, економічно збанкрутованої комуністичної Польщі, пішла знову за непевне рулеткове колесо і уділила Совєтському Союзові нову позичку в сумі 250 мільйонів долярів. В Европі говорять, що західньоевропейські банки були готові уділити кремлівським головачам навіть 300 мільйонів, коли б совєти не були сказали: „О, ні, дякуємо, це забагато". Натомість американські банки тим разом не дали себе натягнути Москві на нову позику. А це означає, що американські банкіри дещо навчилися, що означає позичити совєтським заправилам гроші.

Цікаво відзначити, що остання позика західньоевропейських банків Совєтському Союзові відбулася саме в час, коли появилася вістка про стан заборгованости імперії СССР. У спільному звіті Організації для економічної кооперації і розвитку, Париж, Франція, та Міжнародного Банку в Базелі, Швайцарія, виявлено, що Совєтський Союз вже заборгований Заходові від червня 1983 року на суму 28.7 більйона долярів. А це є двічі більше, як раніше знавці оцінювали загальний борг Совєтського Союзу. Західні знавці також припускають, що філії Московського банку в Західній Европі ще мають на своєму конті значні суми короткотермінових, т. зв. „міжбанкових" позик.

Але навіть без дальшого збільшування позик, борг 28.7 більйона, що його Совєтський Союз затягнув на Заході за Бразилією, Мехіко і Арґентиною, робить його четвертим із черги найбільшим боржником у світі. Та найгірше те, що Совєтський Союз не тільки є найбільшим боржником у світі, але ще й боржником Заходу, що його СССР хоче „погребти" Ці позики уділили йому уряди західньоевропейських країн; вони виносять суму 17.67 більйона долярів.

Одним словом загальна висота позик Заходу комуністичному Сходові, не є подана в цілості. Вона є значно вищою, аніж це подається загально.

У зв'язку з високими позиками, що їх дають західні країни Совєтському Союзові, виринає питання до західньоевропейських політиків і торговельних провідників: коли платники податків, що позичають і гроші яких йдуть на ці позики, рішали допомагати комунізмові? Із суми 17.67 більйона позик Совєтському Союзові, 5.8 більйона, це банкові позики, ґарантовані, або забезпечені урядами, а 11.8 більйона, це безпосередні позики, ґарантовані урядами тим західнім фірмам, які висилають товари до Совєтського Союзу. Ці наведені числа характеризують „гокус-покус" торгівлі між Сходом і Заходом. Бо якщо позики для Бразилії, Арґентини і інших не-комуністичних країн стають непевними, тобто постають комлікації із їх сплачуванням, то приватні банкіри, які уділили ті позики, бодай змушені до безсонних ночей так довго, доки Міжнародний монетарний фонд, або центральні банки даних країн, не поручать за них. Щождо позики комуністичним країнам, то їх ґарантують уряди, отже банкіри ними не журяться.

Впливовий американський бизнесовий часопис, „Волт Стріт Джорнал", цілком правильно подає, що є дві причини, чому Захід є такий щедрий у даванні позик Совєтському Союзові. Це явище пояснює один з розумних американців, який сказав, що совєти є подібні до Пентаґону: вони не торгують, вони набувають великі суми грошей під видом позики і великі маси західніх ресурсів, під сучасну пору найновішої технології, не даючи в заміну за них майже нічого, тільки гарні обіцянки. Західні торгівці і політики просто не можуть відмовитися від інших великих, але порожніх пропозицій. А тому, що платники податків західніх країн несвідомі того, що їхніми грішми розбудовується комунізм, то західні уряди не мають жадних клопотів. Другою причиною є те, що західні політики наївно думають, що щедрими позиками вони зможуть одобрухати совєтських агресивних ватажків.

Коли президент Реґен зрозумів велику небезпеку для Заходу з приводу побудови совєтської нафтової лінії з Сибіру до Західньої Европи, він зажадав, щоб західні країни не давали позик Совєтському Союзові. Але европейські бизнесмени і політики не послухали президента Реґена. Вони не брали до уваги важливого факту, що Совєтський Союз, як економічна каліка, має мало що дати Заходові в замінній торгівлі, крім привілею стати залежним від совєтської нафтової енерґії. А цей факт має велике економічне значення. Однобічна торгівля Заходу зі Сходом допровадила до того, що коли Москва зажадає поступок від своїх кредиторів, то вони не зможуть їй відмовити зі страху, щоб Москва не припинила для них висилки своєї нафти. А в такій ситуації перехід ресурсів із Західньої Европи до Совєтського Союзу буде постійно збільшуватися.

В похвалу американським банкірам треба сказати, що вони нещодавно вирішили, що пора перестати розбудовувати американськими грошима комуно-московську імперію і більше позик Совєтському Союзові не дають. Цікаво, як ще довго західньоевропейські банкіри будуть скріплювати цього комуністичного молоха, заки прийдуть до такого самого розумного рішення, як американські банкіри?

Іван Кедрин

РОМАН ДОМБЧЕВСЬКИЙ

(У 100-річчя народин)

Нишпорючи у своїх архівних матеріялах і записках, писаних „на всякий випадок", знайшов я тонкий зшиток з написом „Адвокати-письменники і науковці". Є там усього 10 прізвищ — перший з них д-р Степан Баран, останній д-р Андрій Чайковський. Але є між ними й Роман Домбчевський. У гасловій Енциклопедії Українознавства подана така сама дата народження, що й записана мною: 1884 рік. Цікаво було довідатися докладніше. Христина Навроцька, відома діячка Союзу Українок, дочка д-ра Романа Домбчевського, знала дату народження її батька: 25-го травня 1884, в селі Ясенові Долішньому на Гуцульщині, у священичій родині о. Йосифа і Варвари зі Сабатевичів. Закортіло написати цей короткий спогад про цю цікаву людину.

Д-р Роман Домбчевський був адвокатом у Стрию і відтіль часто приїздив до Львова. Сам уже не тямлю як це сталося, що ми, познайомившись, набрали настільки взаємного довір'я, що могли й торкатися всіх можливих, також особистих — може в інших обставинах дражливих питань. Д-р Р. Домбчевський — високий, статний, лисий, але з чорною бородою, робив зразу враження радше ученого, як адвоката. Він цікаво оповідав про працю в таборі у Фрайштадті для українців, полонених з російської армії, якими заопікувався Союз Визволення України у Відні та з яких згодом зорганізовано Сіру дивізію (з нещасною її пізнішою долею в Україні). Роман Домбчевський був активним членом Української Соціял-демократичної партії, головою якої був інший видатний адвокат і вчений соціолог і націолог д-р Володимир Старосольський. Що було незвичне в д-рі Романові Домбчевському — це його приналежність до Євангельської церкви. Осмілений взаємною щирістю та керований прикметною журналістам цікавістю навіть з заторкуванням „делікатних" справ, я раз просто запитав д-ра Романа Домбчевського: як-то він, син греко-католицького священика, став соціялістом і євангеликом. Роман Домбчевський, людина простолінійна і чесна, відповів одверто: соціялістом-демократом він став, як д-р Володимир Старосольський, д-р Лев Ганкевич, Семен Вітик чи Іван Квасниця тому, що ця партія має просто завдяки своїй назві і гаслам легший доступ до робітництва, яке в Галичині спольщене і яке треба привернути до українства; очевидно, що УСДПартія — протимарксистська і подібна до тієї соціял-робітничої партії на Наддніпрянщині, до якої належить Ісаак Мазепа і Симон Петлюра. А щодо його протестантського віровизнання — то воно сподобалося йому більшою простотою, ані ж католицизм, в якому, мовляв, забагато назверхньої декоративности. Роман Домбчевський признавав, що треба зберігати традиціоналізм і що Церква грала, грає і ґратиме велику ролю в житті нації і він заявив, що його приналежність до Соціял-демократичної партії не забороняє йому вірити в Бога...

Коли розмовлялося з Романом Домбчевським у Віденській каварні у Львові — відчувалось, що маєте діло з людиною високої товариської та громадської культури, людиною, яка належала до широкого світу, а не до як приємного Миколаєва чи Стрия. Знав вісім мов, був членом дипломатичної місії УНР у чеській Празі, за свого адвокатування був судовим перекладачем для всіх мов, що їх можна було почути у судах в Західній Україні; його „концепієнтом" у Миколаєві був д-р Кость Панківський, — також виняткова людина-громадянин. І — як це завжди буває — людина культурна і вартісна — він був скромний, приступний, чужий поняттю самореклями і всякої буфонади. Казав, що любить простоту в житті і громаді — тому „потягло" його до Євангельської Церкви, де більша простота. Ненавидів Роман Домбчевський авторекляматорів і амбіціонерів без почуття автокритицизму. Ми у цьому погоджувалися. Ті наші розмови велися тому більше півсторіччя — здається, що це було ген у замерклих часах...

Говорили ми теж про адвокатів, які не терпіли цієї професії, займаючись літературою чи наукою. Не терпів адвокатури й д-р Володимир Старосольський, тип ученого; залишив він прецінну книгу „Теорія нації", „Держава і політичне право" й інші, які займають в українській соціології і націології почесне місце поруч із творами Ольгерда Бочковського („Боротьба народів за їх національне визволення" й ін.) – то Роман Домбчевський цікавився, як науковець, головно значенням мови для народу. І залишив по собі працю „За права мови" (1936), яка тепер є бібліотечним білим круком.

Коли тільки прийшли до Західньої України большевики, то — як відомо — вони взялися за докорінне винищування українського національного активу. В першу чергу падали жертвою не тільки діячі Українського Націонал-демократичного Об'єднання" (УНДО), націонал-демократи, але й члени Комуністичної партії Західньої України (КПЗУ), соціял-демократи і соціялісти-радикали. Вивезли Володимира Старосольського, голову партії, вивезли і Романа Домбчевського. Його засудили на вісім літ заслання, а коли звільнили за так званої сталінської амнестії — заборонили вертатися до Галичини і він помер у 1952 році в Одесі.

Кінець.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про два магічні слівця

Здасться, що ці два маленькі слівця, які маю на думці, такі звичайні щоденні, що вони навіть негідні згадки, а не то цілого тижневого фейлетону. Ті два слівця це: „дякую" і „перепрошую".

Їх бо повторяється десятки разів, кожного дня, кожного тижня, при кожній можливій нагоді. Але ні, прислухайтесь тепер до розмов і взаємовідносин наших людей і завважите як ці магічні слівця, які так зміняють настанову одного до одних, поволі зникають із нашої розговірної мови.

Хоча ви все ще зачуваєте, як батьки впоминають малих дітей, що слід подякувати, перепросити, бож це підставові засади доброї поведінки, але диво, справді диво, що ті самі батьки, що напоминають своїх дітей, щораз частіше забувають самі, що і їм треба вживати ці слова.

Правда, усі ми тепер хворіємо на брак часу, а з тим усі ми зредукували товариські форми та співжиття до мінімум, усі ми в постійній нервовій напрузі, бо таке вже сьогоднішнє життя. Але чи це може звільнити нас від цих звичайних простих форм чемности, які прийняті у цілому цивілізованому світі?

Чому декому так важко приходить подякувати, вибачитись, вияснити той чи інший некоректний вчинок?

Ось, наприклад, спізнятеся на зустріч, засідання чи гостину — чи справді так важко потелефонувати чи в інший спосіб виправдати спізнення? Залишаєте своїх дітей під опікою знайомих — чи негодиться їм особливо подякувати за таке добре діло? Зробили ви своїми справами для інших невигоду, а то і шкоду — чи справді не слід за це перепросити?

Життя сьогодні, однак, показує, що чомусь наша спільнота стає дуже скупа на це „дякую" і „перепрошую". Тоді як можна вимагати, щоб цей добрий звичай прийнявся серед дітей і молоді, коли старші не дають прикладу?

Каже стара виховна засада, що „те, що робите кричить голосніше за те, що говорите" і, здається, маємо тепер того найкращий доказ.

І тут ніяк не можна виправдувати того нового і дуже некорисного навику тим, що перейняли ми його від неукраїнського оточення. Пересічний американець із подібною до нашої громади життєвою стопою при цілій своїй безпосередності (яка, до речі, давніше нас дуже вражала) ніколи не забуде подякувати за найдрібнішу чемність, яку йому зробите та вибачиться за кожний товариський чи інший малий „промах". Звичайно, робить він це з приємною усмішкою на обличчі та одним чи двома компліментами, які може є лише формою, а не щирим переконанням, але нікому вони не шкодять.

Не один раз і ми кажемо, що „чемність ніколи не зашкодить", то може таки цю засаду треба переводити в життя і привернути у наш слівник вислови подяки та вибачення?

О-КА

Вечір присвячений поетові Драй Хмарі

(В. Л.) Вечір присвячений поетові Драй-Хмарі, відбувся в суботу, 12-го травня ц. р., з приводу появи книжки Оксани Ашер під заголовком „Леттер фром де ҐУЛаґ, у видавництві Роберта Спеллера в Ню Йорку.

Конференцію відкрив д-р Василь Калинович і поінформував про запляновані доповіді у весняному сезоні. Опісля попросив до керування вечером проф. Василя Лева. Відкриваючи конференційну частину, проф. Лев привітав численно зібраних, а зокрема Р. Спеллера з його дружиною, видавця згаданої книжки. Прелеґент подав короткий нарис групи т. зв. українських неоклясиків XX століття. Ця група постала за зразком західньоевропейських модерністів-парнасців у противагу різнородним літературним угрупуванням у совєтській Україні, як „Гарт", „Плуг", „Ваплітe" й інші. Ці угрупування йшли по офіційній лінії соцреалізму і звели літературну творчість на низький рівень. Неоклясики бажали протиставитись такій творчості. Вони дали зразки високоякісної оригінальної і перекладної поезії. Були це Микола Зеров, Максим Рильський, Павло Филипович, Михайло Драй-Хмара і Освальд Бурґгардт (Юрій Клен). Та скоро почалася проти них нагінка офіційних чинників. В 30-их роках заарештовано чотирьох членів цієї групи, крім Бурґгардта, який виїхав до Німеччини. Рильський зломаний арештами, пішов на службу режиму. Зерова і Филиповича заслали на Соловки, а Драй-Хмару на Колиму, звідки всі три не повернулися живими.

З черги Р. Спеллер підкреслив у своєму слові вагу видань книжок про українську культуру англійською мовою, щоб познайомлювати англомовний світ з Україною, її історією, культурою, літературою і зокрема ширити правду про сучасну Україну і її численну еміґрацію. Тому видрукував він книжку „Леттерс фром де „ҐУЛаґ" про мартирологію української культури і її творців під совєтами. Видрукував ще й інші книжки про Україну.

Доповідь проф. Ігоря Качуровського „До 45-річчя смерти Драй-Хмари" прочитав через неприсутність автора проф. Євген Федоренко. Це зреферовані передачі по радіо в Україну. Доповідач зупинився на важливіших біографічних даних поета, які вплинули на його творчість, накреслив головні мотиви оригінальної творчости й назвав переклади поезій інших народів, мову яких Драй-Хмара знав дуже добре. Був поліглотом. Перебування поета на засланні — Колимі, це одна з жахливих картин переслідування і нищення української культури та її творців москалями.

Кінцеву доповідь „Спогад про батька" прочитала його дочка проф. Оксана Ашер. Вона накреслила цікаві біографічні факти з життя поета, його родове походження, його освіту і незвичайний дар вивчання чужих мов. Розповіла про його арештування в 1935 році і заслання на Колиму, де і закінчив він мученицьке життя 19-го січня 1939 року. Про його перебування на засланні прочитала кілька листів, з яких віє тугою за

(Закінчення на стор. 3)

Діяльність сейнтпітерсбурзької громади

Березень і квітень у нашій квітучій Фльориді відзначилися великою активністю, особливо, коли взяти під увагу, що значна більшість українського населення Ст. Пітерсбурґу—це сеньйори-емерити, ціллю яких, мабуть, був відпочинок від громадської праці, або від праці взагалі. Та туга за активністю, за працею на громадському полі не давала спокою, а праця на народній ниві продовжується досить енерґійно.

• У половині березня до сейнтпітерсбурзької громади загостив несподіваний гість із Вашінґтону проф. О. Дражньовський, який у своїй цікавій доповіді, ілюструючи її прозірками, представив чарівні картини нашої славної минувшини—скитське мистецтво.

Доповідач, на підставі визначного археолога, історика й поета-співця скитської минувшини Б. М. Мозолевського, впровадив слухачів у той настій, у якому живе нинішня Україна, а вона, за Мозолевським і рядом інших наших поетів, живе нині скитською минувшиною.

Після короткої перерви присутні, а їх було понад 60 осіб, прослухали другу частину доповіді з великою увагою. У другій частині доповідач перейшов до мозаїки в церквах Равенни, Італія, з У і УІ століть. Це твори виходців з України на підставі історичних джерел і мистецької аналізи декоративних взірців і змісту образів у декількох церквах. Доповідь тривала понад три години. Весь цей час присутні дуже уважно прислухувались до надзвичайно цікавих висловів і картин із нашої золотої доби.

• В кінці березня, як і щороку, відбулось врочисте звеличання генія-кобзаря України Тараса Шевченка.

Концертна програма була дуже успішною, бо всі учасники програми вив'язалися знаменито. Доповідач проф. Євген Рослицький досить обширно представив діяльність нашого Кобзаря, базуючись на писаннях своїх і чужих авторів. Короткий, змістовний огляд про Шевченка передав англійською мовою голова Українсько-Американського Товариства Іван Когут.

Наступного дня після Шевченківського концерту проф Рослицький дав цікавий перегляд книжки п. н. „Українські Ночі". Це обширний переклад твору Єжи Єнджеєвича, написаного польською мовою. Промовець зацікавив публіку цією публікацією; вже продано велику кількість книжки „Українські Ночі".

• З початком квітня прибув до нашої громади репрезентант Наукового Товариства ім. Шевченка проф. Я. Падох. Розгорнув він картини з минулої діяльности цього наукового товариства до його ліквідації большевиками та перенесення цього товариства на новий ґрунт свобідної Америки.

Проф. Я. Падох розповів дещо про теперішню діяльність і пляни Товариства на майбутнє. На жаль, ця доповідь не була доповнена ширшою дискусією, що могло б причинитися до більшого зацікавлення цим важливим науковим товариством. Широкий загал українців не досить поінформований про діяльність цього товариства, тому було б дуже побажаним, щоб НТШ частіше висилав до всіх українських поселень добре обізнаних і палких промовців, тоді можна було б справами науки зацікавити ширше громадянство.

• У неділю, 8-го квітня, влаштовано академію-концерт у річницю проголошення державности Карпатської України. Ще тиждень перед цією імпрезою українська громада нашого міста й дальших околиць взяла участь у молінням за героїв-лицарів, що віддали своє життя за волю і кращу долю Карпатської України; відслужена була Панахида за її президента і упавших Карпатських Січовиків.

Концерт підготовано маєстатично. На сцені виднів портрет першого президента Карпатської України о. Августина Волошина.

У короткому вступному слові, виголошеному англійською мовою, голова Іван Когут пояснив значення цього історичного подвигу—проголошення самостійної Карпатської України.

Виконавці мистецької частиниописалися майстерно. У виступах брали участь знаменито підготовані з музичними карпатськими творами: Д. Бучинська—скрипкове сольо у супроводі свого малолітнього сина, талановитого піяніста який у дальшій програмі деклямував оригінальний вірш пера О. Біловуса п. н. „Карпатські Січовики". Поезію Зореслава уміло передала Василина Копинець. Редактор Росоха, бувший міністр Карпатської України обширно представив події, що довели до проголошення самостійности Карпатської України.

Проф. Омельський, видатний піяніст, виконав дуже чутливо в'язанку карпатських мелодій. Поему „Карпати" автора О. Біловуса з великим ентузіязмом віддеклямувала сценічна зірка української Фльориди, Люся Арвін. Взагалі, програма була так знаменито підготовлена, що оплески не вгавали.

Хор під диригентурою проф Третяка виконав кілька патріотичних і стрілецьких пісень. Цей перший хоровий виступ присутні нагородили гучними оплесками. Заля була переповнена.

О. Біловус

Вечір...

(Закінчення зі ст. 2)

волею, за родиною, рідним краєм, Києвом, а також де велика любов до природи.

Після закінчення доповідей проф. Ярослав Падох подякував учасникам вечора і привітав приявних дружину видавця і дружину покійного проф. Чубатого, Ярославу, і запросив приявних на наступні доповіді, які будуть відбуватися щосуботи о год. 5-ій. Після цього запрошено учасників вечора на перекуску, приготовану проф. О. Ашер і д-р Іриною Падох. Тут присутні провели на розмовах довший час.

Мистецька виставка Я. Сурмач-Міллс у Чикаґо

Пластовий Курінь „Перші Стежі" Городище Чикаґо влаштували в цьому місті дев'яту з черги виставку наших мистців, починаючи з 1975 року.

В п'ятницю, 16-го березня ц. р., вдруге до нас завітала зі своїми мистецькими творами Ярослава Сурмач-Міллс. Виставка відбулася в новому, гарно відновленому Пластовому домі. Учасниками відкриття були молодші і старші любителі мистецтва.

Виставку відкрила пл. сен. Тетяна Назаревич, вітаючи мисткиню із далекого Ню Йорку.

Відома всім зі своїх мистецьких творів Ярослава привезла зі собою 33 картини, що їх із мистецьким смаком розмістила на стінах домівки. Картини і техніка Ярослави Сурмач всім нам відомі. Малює вона на склі. Ми бачили весілля, обжинки, залицяння, вишивальниць, діда й бабу на своєму обійстій та інші.

На всіх картинах веселі обличчя глядять на вас і розвеселюють вас. Крім картин на склі, мисткиня показала і свою графіку, а „Молода з Полтави" була найбільш популярною.

Варто зазначити, що Я. Сурмач-Міллс, крім малювання на склі та графіки, є автором проєктів вітражів в церкві св. Димитрія в Торонто, Канада. Зразки вітражів ми бачили на виставці.

Виставку відвідало багато любителів мистецтва, вони ж і закупили її праці. Дуже відрадним явищем було те, що виставку відвідали також діти і молодь зі шкіл українознавства, які слухали пояснення мисткині та розпитували про її творчість. Вона розповідала учасникам виставки про свій родинний дім, що дав їй почин та любов до свого рідного. Розказала де, як і коли створилась у неї думка малювати на склі. По довгих зимових вечорах Ярослава Сурмач принесла українському Чикаґо подих весни та промінчик радости для відвідувачів виставки.

Як ми згадали, мисткиня розказувала про свій родинний дім. Всім нам відомий її батько, Мирон Сурмач, який все своє життя присвятив книгарні, яка від самого початку і до сьогодні є центром зустрічей українських емігрантів, а мед з його пасіки відомий по всій Америці.

Мирон Сурмач прислав „Першим Стежам" листа, в якому „жаліється", що Слава „не хоче мені продати" більше її малюнків. Вона хоче щоб її малюнки були в багатьох українських хатах і щоб радість до них принесли. А хто купить її малюнок і йому не буде веселіше в хаті, нехай напише мені. Я від нього відкуплю. Мені 91 рік, малюнки Слави дають мені радість, бо щасливі і веселі люди живуть довше".

Ми погоджуємося із думкою М. Сурмача. Доказом чого було захоплення всіх відвідувачів виставки та їхні вислови про талановиту мисткиню Ярославу.

Ціллю наших виставок є представити наших мистців, в першу чергу, нашому доростові, зацікавити їх нашим мистецтвом та сповнити юні серця любов'ю до свого рідного.

І це нам в великій мірі вдається.

„Перші Стежі"— Чикаґо

Український атлет

Юрій Ковальчук

Завжди з приємністю та гордістю звертаємо увагу на успіхи нашої молоді. І ось перед нами стаття зі спортового відділу часопису „Редінґ Іґл" в Пенсильвенії з 16-го квітня ц. р. В ній читаємо:

„Юрій Ковальчук, атлет у трьох ділянках спорту, з визначними успіхами в науці у середній школі ім. ґуб. Міффлінґа, був вшанований на річному бенкеті Жидівського громадського центру Редінґу, як визначний учень атлет округи Биркс, Па.

Ю. Ковальчук був членом дружини копаного м'яча округи Биркс, грав також у теніс і відбиванку для дружини „Настенґс". Юрій є п'ятим з 327 учнів у річнику своєї кляси, він є президентом Крайового почесного товариства, а також президентом студентської ради своєї школи".

Від себе додамо—пластун-скоб Юрко, молодший син інж. Романа та інж. Анізії Ковальчуків із Редінгу, закінчив з відзначенням школу. Восени цього року починає студії в Дюк університеті, Норт Кароляйна, в ділянці біоінженерії. Там закінчує другий рік навчання у цій самій ділянці його старший брат Роман.

Радіємо дотеперішніми осягами Юрка та бажаємо йому якнайуспішнішої мандрівки до верхів.

Юрко—член 368-го Відділу УНСоюзу в Маямі, до якого вписали його, як і всіх своїх онуків, колишній союзовий діяч дідусь Михайло та бабуся Ольга Ковальчуки, які проживають тепер у нашій соняшній Фльориді.

Л. Маринюк

ЗМІНА В ЧАСІ ВИСТАВКИ

Ню Йорк. — Як подають із Публічної Бібліотеки в Ню Йорку, заповіджена там виставка „Цензура у слов'янському світі" буде відкрита від 1-го червня 1984 року до 23-го серпня ц.р., а не до 15-го жовтня, як було спершу повідомлено.

Ювілейне видання у 50річчя 24-го Відділу СУА

Важливим джерелом документації нашого буття поза батьківщиною є численні регіональні збірники, альманахи, як також ювілейні збірники різних організацій, церков і товариств.

Одним з таких видань є збірник „50-річчя 24-го Відділу СУА Дочки України, 1932-1982", виданий завдяки невтомній і заслуженій голови цього відділу Ірені Левицькій, дружині відомого українського бандуриста проф. Романа Левицького з Елизабет, Ню Джерзі.

Редакційна комісія збірника складалася із таких осіб: Ірена Левицька, Олена Мельничук й Ольга Заремба. Збірник видрукували в „Компютор Прінт" з Кліфтону, Н. Дж., не подавши року появи. На 52-ох сторінках журнального формату є скупчені документальні матеріяли: знімки, поодинокі і збірні, листи від Патріярха Йосифа та Митрополита Стефана, пам'яткова грамота Централі СУА за 50-ліття праці, мапа України та англомовний текст про Україну проф. Лева Е. Добрянського, тодішнього президента УККА.

Включено тут і виїмки зі статуту СУА, гимни СУА та вірш Ол. Олеся „Живи Україно", знімки голів 24-го та 45-го відділів СУА, слово голови Ірени Левицької з цитатою Ів. Франка „Кожний думай..." та її світлиною у вишитій українській блюзці, по-українськи і по-англійськи та з її звітом як секретарки того відділу в 1952 році, також двома мовами. Насвітлена тут і діяльність відділу в 1953-1982 роках обома мовами та включено звіт секретарки Олени Мельничук з діяльности 45-го Відділу СУА ім. Софії Русової. Подано також список голів відділу в 1952-1982 роках, членів відділу в Окружній Управі та в Головній Управі, і список членів управи 1932-1982 років; все вдокументовано гарними знімками з імпрез й інших товариських зустрічів чи нагод.

Збірник закінчується привітаннями Іванни Рожанківської, голови ГУ СУА, знімками О. Лотоцької, Іванни Рожанківської, як також Ліди Гладкої й Ірени Чайківської, членок Окружної Ради Ню Джерзі, та рядом побажань від організацій, установ та осіб. За це видання належить признання голові Відділу СУА Ірені Левицькій.

Д-р Олександер Соколишин

„Здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї"

(Рефлексії на посвячення Пам'ятника Борцям УПА у Бавнд Бруку)

На весні і влітку 1944 року ми покидали рідні землі й йшли у невідоме завтра. Ми залишали український народ, багато рідних і близьких нам людей, невідомої сили німецьку армію, що відступала із наших земель, та наступаючу совєтську армію. В селах, містах і лісах росла нова сила, українська збройна сила, що називала себе Українською Повстанською Армією. Це були молоді дівчата і хлопці, були теж зрілі і досвідчені її старшини, був теж їх політичний провід: Українська Головна Визвольна Рада. Ми могли їх бачити, з ними розмовляти, вони теж не одного із нас переконали, щоб залишитися і боронити своюї землю, свій народ. Не можна було позбутися подиву і пошани до тих наших людей, що уважали своїм обов'язком зразу стати на захист усього рідного.

Весною 1945 року війна закінчилася і багато вояків повернулося додому, до своїх рідних. Вояки УПА цього зробити не могли, бо їх війна не закінчилася. Будучи вже на еміграції, ми діставали вістки про їхню боротьбу з ворогом. Одна частина нашого суспільства тут, на чужині, ті вістки помножувала, робила їх великими чинами; часом, ми навіть втрачали почуття реальности. Інша частина, яка з тих чи інших мотивів ставилася скептично до цих вісток, навіть заперечувала будь-яку боротьбу. Але влітку 1947 року з'явилися в Західній Европі живі свідки цієї боротьби — бійці УПА, які зі зброєю в руках продерлися на Захід і зліквідували усі сумніви про їхню боротьбу, — вони були, билися і не здавалися ворогові.

Багато з тих людей поселилося поміж нами, навіть політично поділилися, хоч в основі вони почувалися і почуваються вояками одної Української Повстанської Армії. Вони і залишилися окремою групою серед нас, групою, яка перейшла жахливі моменти у своєму житті, але вони були свідомі того, що вони були українськими вояками і як такі перейдуть до історії України. Свідомість цього в них є, хоч вони про те і не згадують ніколи. Вони уважали, що вони виконували свій обов'язок супроти свого народу і сьогодні і з історичної перспективи. Вони є певним орденом, якого нічим не можна стерти з історії нашого народу. Такими ми їх бачимо тут, такими були і залишилися їхні побратими, як попали в руки ворога й опісля опинилися у концетраційних таборах. Такими були також і ті, що згинули в боротьбі з ворогами. Їхні співмешканці з тих таборів, які зараз живуть тут, поміж нами, звичайно неукраїнського національного походження, хоч були і хотіли б бути жителями України, не мають слів признання і похвали для моральної і національної сили тих наших братів і сестер. Про це можна прочитати в кожній їхній згадці про цих наших братів і сестер. Отже і ці серед нас, і ті, які залишилися там, є тим „орденом", що прикрашають історію нашого народу.

Такими є живі свідки-творці нашої найновішої збройної боротьби. Ця їхня боротьба зберегла наші історичні традиції, вона заповнила наш час історичним змістом для нас і тих, що прийдуть по нас. Без їхньої героїчної боротьби наша історія мала б доволі небезпечну прогалину. Наші рідні мали якусь охорону перед розбещеними ордами наших відвічних ворогів. Це не лише ствердження, це тверді, конкретні дії людей, які не думали за себе, за свої вигоди в житті, але думали про Україну, про її народ, про сотні років, що прийдуть у нашій історії.

Українські патріоти, де б вони нині не були, повинні виявити вдячність тим героям наших днів. Збудовано пам'ятник у Бавнд Бруку; пам'ятники їм повинні прикрасити наші громади у всьому вільному світі, бо в Україні зараз їх будувати не можна.

Отець д-р І. Гриньох біля пам'ятника.
(фота: ред. Марта Коломиєць „Український Тижневик")

Слухаючи промову о. д-ра Івана Гриньоха, одного із провідників тієї боротьби, не можна було відігнати від себе настирливої думки: чи ми дійсно неспроможні вже ніколи здобути української держави? А, може, це станеться вже невдовзі?

Між присутніми були теж й інші співтворці тих формацій, а в першу чергу Микола Лебедь, Євген Стахів й інші.

Вони зустрічали факти життя тих днів; пробували і формували українську самобутність того часу; доповняли і робили більше боєздатними формації, що були створені перед ними; удосконалювали їх, щоб могти успішніше зустрічати нові та все більш ускладнені виклики днів. Українська Повстанська Армія є твором всього українського народу того часу, і такою вона залишиться не роки, а сотні років, які прийдуть.

Ініціяторам, серед яких св.п. Юрій Лопатинський-Калина є в першу чергу гідний згадки, але теж й інші допомагали цю ідею реалізувати, належиться признання і вдячність нашої громади. Гроші зібрала наша громада і склала їх на велике діло.

Ті, що цей період нашої історії творили, варті нашої найбільшої вдячности.

Іван Я. Хамуляк

Зворотна сторона пам'ятника з англомовним написом.

Гантер у поклоні Патріярхові

У день уродин Патріярха 18-го лютого ц.р. о. Степан Фабреґас відправив Богослужбу в намірені Блаженнішого Патріярха Йосифа. Грімким „Многая літа" по відправі вірні Гантеру бажали своєму Главі Церкви прожити ще багато літ.

В неділю, 6-го травня, о год. 12-ій, старанням тутешнього Відділу „Т-ва св. Софія" відбулася в залі граждн скромна імпреза в честь Ювілята. Степан Морх привітав отця і всіх присутніх „Молитвою за Патріярха", яку проспівали всі разом. Потім розпочалась імпреза. Володимир Фіцалович прочитав свій власний вірш „На честь Патріярха". Святочну доповідь виголосив Андрій Бук, голова тутешнього Відділу „Т-ва св. Софія". Промовець сказав, що XX століття дало нам велетнів Української Католицької Церкви, а саме: Митрополита Андрея Шептицького і Патріярха Йосифа Сліпого. Так, як старозавітній Мойсей для ізраїльського народу, наш Патріярх доконав неймовірних дій-чудес для свого народу і для Української Католицької Церкви, яку завершив помісністю і об'єднав в ній свій вірний український люд.

Не зважаючи на перешкоди червоної Москви і деяких кіл Ватикану, ведений Божим Провидінням наш Патріярх послідовно змагає до завершення Української Католицької Церкви Патріярхатом у майбутньому.

Після промови Марія Лямпіка прочитала свій есей „В пошану Блаженнішого Отця Йосифа", в якому дуже гарно представила епізоди з заслання мученика за віру.

Опісля А. Бук прочитав привіт-подяку (за дар любови в сумі 480 дол.) і благословення від Блаженнішого Патріярха.

Гимном „Боже, вислухай благання" закінчено імпрезу, а зібрані ще довго розважалися при каві і солодкім.

Присутній

День Матері у Карнеґі

Неділя, 13-го травня ц. р., була не тільки неділею, але була і днем для вшанування наших матерів. Це було справді посвійне свято парафії свв. Апостолів Петра і Павла в Карнеґі, Па.

Люди прийшли в цей день до церкви скоріше, ніж кожної звичайної неділі, а на їхніх обличчях віддзеркалювалась якась особлива радість. При вході до храму у притворі молодь Української Православної Ліґи чіпляли усім матерям карсажі живих квітів, вітаючи їх з Днем Матері.

Ще довго до початку Св. Літургії люди заповнили храм Божий та в молитовному настрої чекали, коли о. настоятель отворить Царські Ворота та почне Святу Літургію.

Кульмінаційною точкою цього радісного свята була хвилина, коли малі діти із садочка і недільної школи, гарно одягнені, ввійшли до храму і усі по черзі, починаючи від найменших, підходили до лавки, де звичайно має своє місце наша добродійка Ольга Глинська, дружина недавно прибулого до нас о. настоятеля, вручаючи їй китиці квітів, зворушивши її та всіх присутніх у храмі. Хвилини такого підйому і радости бувають не часто, а тому вони залишаються надовго у пам'яті людей.

Ця подія спричинилася до молитовного піднесення всіх присутніх у храмі, а чудова проповідь о. настоятеля про християнську матір, яку він виголосив з притаманним йому надхненням, ще більше доповняла молитовний настрій вірних.

Під кінець Св. Літургії о. настоятель поблагословив усіх матерів, а хор дуже гарно проспівав їм „Многая літа".

Після Св. Літургії була відслужена панахида за спочилих у Бозі матерів, а після закінчення Богослуження Осередок УПЛіги гостив всіх присутніх солодким, кавою і морозивом, за що належиться їм від усіх вірних щира подяка.

Д. Секелик

НЕ В ГОЛЛЯНДІЇ, А В БЕЛЬҐІЇ

В репортажі Л. Волянської про відвідини мистця Аркадії Оленської-Петришин в редакції „Свободи", де А. Оленська-Петришин розповіла про свої дві виставки в Европі, в Бельґії, одну, що відбулася, а другу, що відбувається тепер і триватиме до 23-го червня включно („Свобода", ч. 98 з четверга, 24-го травня), трапилася прикра помилка, бо події, що відбувалися і відбуваються в Бельґії і серед бельґійців віднесено помилково до Голляндії і до голляндців. — Ред.

Вступайте в члени УНСоюзу!